GAZETA KRAKOWSKA

Nro. 4.

We Srodę Dnia 12. Stycznia 1803

Z Wiednia d. 5. Stycznia.

W dzień nowego roku była u dworu zwyczayna wielka gala. O godzinie 9 zrana zaciągnęły gwardye, potem przyiechali C. K. marszałek nadworny i koniuszy z wszystkiemi do nich należącemi osobami. Za niemi przybyli ambassadorowie, ministrowie i posłowie, iako też wyższa ślachta dla złożenia J. C. K. Mci i całemu Nayiaśnieyszemu Domowi powinszowań. O godzinie 11 udał się J. C. K. M. z Arcy Xiążętami i całem dworem do zamkowego kościoła na nabożeństwo. Po skończonym nabożeństwie składały damy powinszowania, potem nastąpił obiad, podczas którego przygrywała nadworna muzyka.

Samuel baron de Belezna oddał J. C. K. Mci 2000 ryń. dla wdow officyerow węgierskich regimentow, które wczasie ostatniey woyny mężow utraciły i wielu dziećmi są obarczone. Dar ten raczył J. C. K. M. łaskawie przyiąc i daiącemu swoie ukontentowanie oświadczyć.

W zeszłym dopiero roku 1802 umarło w Wiedniu i iego przedmieściach biorąc z śpitalami 14,522 osób, to iest 3084 mężczyzn, 3069 kobiet, 4,445 chłopcow, a 3,924 dziewcząt. W liczbie tey dożyło 39 osób od 90 do 100 lat, 2 sto lat, iedna 101, dwie 102, a iedna 108 lat. Na trawiącą gorączkę umarło 1,599 osób, na suchoty 1,553, na nerwową gorączkę 677, na biegunkę 488, na paraliż 457, na zapalenie płuc 442, na zapalenie kiszek 341, na febry 136, na ospę 61, na wsciekliznę 2, a przypadkowo 38. Urodziło się i ochrzczono 12,156 dzieci, to iest 6,212 chłopcow, a 5,944 dziewcząt. Nieżywych na świat przyszło 464. Zaślubiono 2,965 par. — Porownawszy tę liczbę z przeszłoroczną 1801, pokaże się, iż w roku 1802 umarło mniey o 659 osób, urodziło się więcey o 727 dzieci i zaślubiono o 209 par więcey.

Z Brynu d. 4. Stycznia.

Dowiaduiemy się teraz, że przeiażdczka Tusun Agi z Belgradu na naszą stronę, miała nastąpić z powodu grożącego mu niebespieczeństwa, któreby go pewnie nie było ominęło, gdyby 4 znakomitych mężow od Pasman Oglu nie było do niego z Widynu przyiechało, z któremi tę podroż odprawił, chcąc sobie tu mieysce schronienia w potrzebnym razie zamowić. Za iego atoli powrotem do Belgradu miało więcey osób od Pasman Oglu do niego przybydź, i ma zapewnione wsparcie w każdym przypadku od tego potężnego baszy.

Baszowie Romelii i Kercyalow żyli z

sobą przez 6 mieſięcy w niezgodzie [illegible] pierwszy [illegible] swego przeciwnika; poiednał ſię z nim zapewniaiąc mu wysoką godność i wyciągnął z nim razem dla oſiągnienia tego mieysca. Gdy wyszli z Macedonii nakłonił go do rozpuszczenia 6000 swych Kercyalow aż do 300, potem pod pozorem kwater wygodnych wprowadził go. w wąwozy około miaſta Penteba, tam maiąc zasadzonych swoich ſtronnikow kazał łatwo wiernego baszę z 300 iego ludzi wyciąć, i tak zdradą odniosł nad nim zwycięztwo i zbiory iego odziedziczył.

Doniesło ſię dawniey, że francuzki półkownik Sebaſtyani był w Zemlinie; z początku niechciał do Belgradu iechać, lecz potem odważył ſię z swoim przewodnikiem Toiſſant pod imieniem kuryera tam ſię udadź, maiąc rożne wexle do greckich kupcow. W czaſie bawienia tam swego żył bardzo hoynie; sprowadził z Zemlina ſtare tokayskie i czerwone wina, rożne cukry i każdego częſtował, kto go tylko odwiedzał. D. 19 Grudnia powrocił znowu ztamtąd na C. K. komorę. O Turkach nie naylepsze ma mniemanie, gani ich grube obyczaie i ciemnotę. Dla niebezpiecznych drog z powodu rozboiow odprawi podroż wodą aż do Orsowy; tymczasem ludzie lepiey wiadomi rzeczy, sądzą, że ta podroż ma na celu poznanie brzegow tey rzeki aż do uyścia czarnego morza.

Z Konſtantynopola odbieramy wiadomość pod d. 8 p. m., że Reiseffendi miał w tych dniach po dwa razy naradzenie z angielskim posłem, których celem bydź miało wyciągnienie woysk angielskich z Egiptu i wynadgrodzenie Anglii kosztow woiennych za dopomożenie odzyskania Egiptu. Koszta te wynosić maią 36 mill. piaſtrow. Angielskie woyska uſtąpią natychmiaſt z Egiptu, skoro tylko Porta wypłaci tę summę Anglii. Widadź tedy, że dla tey okoliczności nie zaraz ieszcze woyska angielskie opuszczą Egipt. Z resztą Anglicy zachowuią ſię w Egipcie spokoynie i poſtępuią iako przyiaciele Porty. Jenerał Stuard nie miesza ſię wcale do rządow, ani ſię wdaie w zatargi między Bejami i baszą Kairskim.

Francuzki półkownik Sebaſtyani był także w Kairze w charakterze francuzkiego posła do Lewantu, i obeyrzawszy tam wszyſtko, zwiedził Suez.

Z Londynu d. 17. *Grudnia.*

Dziś rozeszła ſię pogłoska, że P. Pitt przeszłey nocy umarł, dotąd iednak o prawdzie tey pogłoski wątpią.

Podług liſtow z Lizbony dało ſię tam uczuć d. 8 Liſtopada lekkie trzęſienie ziemi, rownie iak i na połudn: brzegach Hiszpanii, żadney iednak szkody nie było.

Rząd hiszpański pozwala teraz okrętom swoim proſto do Gibraltaru zawiiać; co przypisuią przełożeniom Xcia Kentu, dla którego Xżę pokoiu z wielkim ieſt szacunkiem.

W połud: Karolinie i Georgii niepamiętaią, ażeby kiedy bawełna tak chybiła iak tego roku.

Maytkowie okrętu liniowego, Miaſto Paryż dali lordowi St. Vincent w upominku na znak swoiey wdzięczności piękną banderę, na którey iego herb haftowany.

W Irlandyi znaczne powodzie pozrywały moſty, papiernie i inne rękodzielnie.

Liſt z Gibraltaru pod d. 20 Grudnia donoſi co naſtępuie: " Dziſiay tu przybyła fregata Niger z Portsmutu, na którey znayduie ſię jenerał Oakes, 200 rekrutow do regimentow będących na Malcie, i 150 rekrutow do załogi tuteyszey. Jenerał Oakes będzie dowodził na Malcie pod jenerałem Wilettem. Już wątpliwości nie podpada, że zatrzymamy tymczasowo Maltę, i że tam 6000 woyska

zostanie na załodze. Egipt ma bydź opuszczony, a część tamteyszych woysk do Malty lub Gibraltaru odpłynie. ,,

Xiążę Grammont wyiechał z małżonką swoią do Edymburga dla odwiedzenia hrabi Artezyi, a margrabia Landsdown do Bathu. Xżę Bedford został na mieyscu zmarłego swego brata prezydentem towarzystwa rolniczego i handlowego obrany.

Słychać, że hrabia Chattam złoży urząd jenerała artyleryi. Podczas ostatnich nawałnic zginęły przy Oporto 3 liniowe okręty ze wszystkiemi ludźmi.

Pełna dowcipu mowa, którą P. Sherydan miał d. 8 t. m. wyszła z druku, i tak chciwie została rozkupiona, że po 2ch dniach zrobiono drugą edycyią, która podobnie licznego kupca znalazła.

Do Liwerpolu zawinęło 1783 okrętow zagr: a 425 angielskich.

Krol Jmć raczył przysłaną sobie od PP. Wedekinda, Herolda i Wahlstaba tablicę jenealogiczną domu brunświckiego nayłaskawiey przyiąć, i swoie naywyższe ukontentowanie autorom oświadczyć.

Parlament. Izba wyższa.

Z powodu wniesienia bilu taxy zbożowey naganiał lord Spencer d. 15 t. m. w izbie wyższey wstrzymywanie ministrow większych i dostatecznieyszych obiaśnień względem dzisieyszego stanu Anglii, i oświadczył ministrow za niezdatnych, ażeby im zawierzyć tak wiele można było; zakończył potem mowę swoią pochwałami P. Pitta i żądaniem iego powrotu. Słyszałem, dodał, że Holandyia traktatem oddzielnym ustąpiła Francyi Kochinu na brzegu Malabarskim: niech się izba zastanowi, że to grozi nowem niebezpieczeństwem dla naszych osad.

Lord Suffolk lękał się powrotu P. Pitta. Lord kanclerz sądził to za rzecz osobliwszą, że do poty nie chcą zezwolić na pieniądze, dopoki iedni ministrowie oddalonemi a drudzy mianowanymi nie będą. To postępowanie uznawał on za przeciwne parlamentowi, i radził nieukontentowanym, ażeby stosownie do ustaw uchwalili adres do krola o oddalenie ministrow.

Lord Carysfort utrzymywał, że przez wielką uległiwość teraźnieyszych ministrow dla Francyi, Angliia bardzo wiele straciła, i pragnął wiedzieć, czyli i Malta ieszcze oddaną będzie? Nie iesteśmy wcale pewnymi posiadłości Jamaiki, gdy tam Murzyni są nader skłonni do buntu. Lord Grenwill popierał oświadczenia lorda Spencera, mowił o wielu uleganiach, a szczególniey o ustąpieniu Kochinu dla Francyi, i ganił niestałośc ministrow, którzy raz mniey drugi raz więcey woyska żądali. Lord Pelham odpowiedział: że o ustąpieniu Kochinu wcale nic nie wie, i oświadczył swoie zadziwienie, dla czego sprzeciwiaią się utrzymywaniu znaczney potęgi, chociaż zaraz potem na to zezwalaią.

Lord Minto bywszy poseł w Wiedniu, oświadczył, że ieźli nie otrzyma izba wyiaśnienia, czyliśmy co należeli do interessow szwaycarskich, tedy on będzie nastawał o roztrząśnienie tey rzeczy.

Po rożnych sporach nakoniec bile taxowe przyięte zostały.

Izba Niższa.

P. Sherydan domagał się udzielenia kopii korrespondencyi prowadzoney z gubernatorem madraskim od r. 1800 względem następstwa Karnatyku. Na co zezwolono.

Wczoray P. Wansittart wniosł do izby niższey bill względem odnowienia aktow zawieraiących ustanowienie handlu maltańskiego. Ta okolicznośc iaśnie dowodzi, że nasz rząd wcale nie myśli o odstąpieniu Malty. Wzglę-

dem tego bilu iuż po 2 kroć przeczytanego żadnych nie było sporow.

Jeden członek parlamentowy przytoczył w tych dniach następuiące wyrazy z mowy stołowey starego Seldena: "Chociaż mamy pokoy, długi iednak czas ieszcze upłynie, nim wszystko do swey kolei powroci. Chociaż się burza nie co uciszyła, całe iednak morze ieszcze iest w poruszeniu.,,

D. 23 t. m. parlament został odroczony aż do dnia 3 Lutego.

Z Konstantynopola d. 25. Listopada.

Przybyły tu okręt francuzki Epaminondas płynie iako nayśpieszniey do Sebastopolu dla zakupienia tam zboża. Reyseffendy wysłał natychmiast do rożnych portow czarnego morza aby wszystkie francuzkie okręty iako przyiacielskie były przyymowane. Kapitan basza dał rządcy portu, (ktory mu pierwszy podał firman pozwalaiący francuzkiemu okrętowi pokazać się na czarnem morzu) 250 piastrow w upominku. Słowem przedsięwzięto kroki, ażeby bandera rzepltey francuzkiey, (którey kopersztychy do wszystkich nadczarnomorskich portow rozesłano) używała tych przywileiow, które służą wszystkim nayprzyiaznieyszym mocarstwom.

D. 7 t. m. pierwszy raz nasze miasto widziało wznoszący się balon. Sułtan oświecony, i wolen od uprzedzeń swych przodkow wziął na się koszta tego widoku, a Anglik Barli, i członek towarzystwa matematycznego w Londynie Desvignes zrobili balon. Na rowninach Dalmaback skąd się balon wznosił zebrało się 30,000 ludzi, niewiasty zakwefione po iedney, a mężczyzni po 2giey stronie. Mnostwo pięknych kwefow i zawoiow czyniło wspaniały widok. Sułtan przybył w pośród licznego orszaku urzędnikow, gwardyy i białostroynych niewolnikow. W świcie kapitana baszy było 60 Mamelukow na koniach arabskich. Lord Elgin i inni zagraniczni ministrowie byli tam przytomni. Gdy balon Xiężycami i gwiazdami ozdobiony podniosł się w gorę lud wołał Allach! Allach! Wiatr popędzał balonem iuż ku Sułtanowi, iuż ku kapitanowi baszy. Lud pospolity mniemał, że balon czynił grzeczności dla Sułtana, i pytał się, kiedy balon do Konstantynopola powroci. Potem balon obrocił się ku kanałowi, i spadł na Azyyskiey ziemi. Kunstmistrze, którzy go robili, zostali od Sułtana i kapitana baszy drogiemi futrami udarowani. — Chcą oni 2gą razą sami się wznieść w balonie.

Z Paryża d. 22. Grudnia.

Z Brestu pod d. 18 t. m. donoszą co następuie: "Zapewniaią teraz, że pierwszy konsul za 2 miesiące ten port odwiedzi, iuż tu nawet mieszkanie dla niego przygotowano.,,

Hrabstwo Besboroughowie przybyli teraz do Paryża.

W Bruxelli wygotowano przepyszny ubior koronkowy dla Królewny neapolitańskiey zaślubioney Xciu Asturyi.

Monitor pisze, że wiceprezydent Melzi nabywa przez swoie talenta i cnoty coraz większego prawa do wdzięczności współobywateli: Urządzenie administracyyne, sądownicze, i ekonomiczne Rzpltey włoskiey zostało teraz potwierdzone od ciała prawodawczego. Ma ta Rzplta 2 wszechnice w Pawii i Bononii, w każdey z nich 30 nauczycieli będzie. W Medyolanie i w Bononii znayduie się 2 akademiy pięknych kunsztow. Roczne wydatki na utrzymanie każdey nie przeniosą 50,000 frankow. Utrzymanie 2ch wszechnic kosztować będzie 400,000 frankow. Wydatki zaś na edukacyą publiczną wynoszą ogołem 666,000 franko w.

Tuteysze galwaniczne towarzystwo wysłało do drugiego konsula deputacyą z 8 członkow złożoną, a prezydent iego ob. Nauche

miał do niego pochlebną przemowę. Cambaceres przyiął ich z nayw iększą ludzkością, i zapewnił, że ile mu tylko obowiązki urzędu pozwolą, będzie się starał iako nayczęściey na ich posiedzeniach bywać.

Jen. Andermat przybył tu iako Deputowany helwecki. Zdał on rządowi berneńskiemu obszerny raport o bywszych czynnościach woiennych.

Dnia 14. Listopada wyiechali Królestwo hiszpańscy z Walencyi do Kartageny.

Gdy 5 kommisarzow helweckiey konsulty byli d. 12. t. m. w St. Cloud, miał do nich Bonaparte ognistą mowę, która służy za obiaśnienie iego odezwy. O to są niektóre z niey wyiątki: "Potomkowie Wilhelma Tella nie powinni dźwigać kaydan, ani płacić nowych podatków. Otoczeni do koła wielkiemi mocarstwami nie możecie wielkiey grać roli; mogło to bydż dawniey, kiedy ieszcze połączone dzisiay mocarstwa, na wiele mnieyszych kraikow podzielone były. Jeżeli do wielkości wzdychacie, nie macie iuney drogi, iak tylko połączyć się z Francyą, którey 2 departamenta składadż będziecie; — lecz natura sama oddzieliła was i granice wasze oznaczyła. — Jesteście bezpiecznemi pomiędzy dwiema mocarstwy, które na przeciw sobie wzaiemną wagę trzymaią. — utrzymuycie waszą neutralność, obyczaie, ustawy, spokoyność, a los wasz zły nie będzie. — Ale zapytam się was z 2giey strony, kogoż chcecie postawić na czele głównego rządu? Kilku? To ci się w swoich zdaniach różnić i nawzaiem podkopywać będą. Jednego? A znaydziecież takiego w pośród was, któryby sobie powszechny szacunek i ufność mógł zjednać. — Ja sam — któremu ufność wielkiego narodu powierzyła naywyższą dostoyność — Ja sam mówię, nie czułbym się w stanie do rządzenia wami. — Jeżeli obierzecie Bernianina, nie będą Zurychanie kontenci, i przeciwnie. — Obierzecie katolika, będą urażeni protestanci, i przeciwnie — bogatego — tedy on będzie pochodził z familii dawniey uprzywileiowaney. — Człowieka zasłużonego, lecz bez maiątku, tedy ten nie będzie miał dosyć wziętości, albo dla dodania mu blasku, będziecie musieli wielkie podatki składać. — Przydam ieszcze ile obywatel francuzki, że co do wewnętrznych interesow powinna bydź niepodległą Szwaycarya; ale co do związków z Francyą nie może bydź taką. Anglia nie ma nic do czynienia z Szwaycaryą. — Jey emissaryusze nie mogą bydź u was cierpiani. — Naprzód rząd berneński, a potem Reding i inni hersztowie ostatniego powstania szukali obcey pomocy przeciw Francyi. — To nie może i nie powinno bydż polityką Szwaycarow. — Ukontentowanie ludu i nie płacenie podatkow, oto czego sobie życzyć możecie. „

Stan dochodow naszych coraz się polepsza. W tych dniach minister skarbu złożył obrachunek wydatkow z roku X. Te 15 mill. nie donoszą, i przez połowę są mnieysze niż na rok IX. Do tego obrachunku przyłączone są papiery autentyczne, z któremi razem wspomniony obrachunek ciału prawodawczemu przesłany i przez druk ogłoszony będzie. Na kilka dni przed rozprawą marengską główny poborca podawał straty obligacyow po 5 od 100 miesięcznie. W r. IX. ten procent spadł na 1 ½ do 2 na miesiąc, a w r. X do ¾ W r. XI. ten procent iuż tylko ½ od 100 wynosi. W żadnem państwie papiery nie stoią tak wysoko, ani są zyskowniey pozbywane. W przyszłą sobotę ministrowie dochodow i skarbu zdadzą sprawę z dochodu i wydatkow w r. X. Procz tego każdy minister zda rachunek z wydatkow swoiego wydziału. Na temże posiedzeniu uchwalone będą wydatki na r. XI i ciału prawodawczemu do potwierdze-

nia podane. Kaſſa umarzalna wymaże z wielkiey Xięgi papiery 5 procentowe, które iuż wykupiono, a które podług uſtaw zniesione bydż maią. Liſta iey działań ma bydż wraz z głownym obrachunkiem ciału prawodawczemu podana. Wypadki tego zaspokoią wszyſtkich, których dobro oyczyzny obchodzi.

D. 7 t. m. po wielu okolicach departamentu Izery, a szczególniey w St. Antoin i w St. Marcellin dało ſię uczuc lekkie trzęſienie ziemi.

P. Edekranz członek akademii stokolmskiey, i krol. berlińskiego towarzyſtwa naturaliſtow, dyrektor szwedzkiey opery i wynalezca uſtanowionego telegrafu w Szwecyi bawiący ſię od kilku mieſięcy w Paryżu, zoſtał od tuteyszego towarzyſtwa rolniczego zagranicznym członkiem mianowany.

Tuteyszy aſtronom ob. Mechain zoſtał mianowany członkiem akademii umieiętności w Göttyndze. Sławny z dzieł swoich konsyliarz tayny i nauczyciel ięzyka greckiego Heyne przesłał mu to dyploma.

Rękopisma sztuartskie, dla których tu P. Fox przyieżdzał, iuż od dawna znayduią w Glasgowie.

Ob. Garnerin wybiera ſię do Hiszpanii, gdzie z powietrznemi podrożami popisywac ſię będzie.

Do liſty subskrybentow na wyſtawienie posągu dla zmarłego Xcia Bedforda należy i jen. Lafayette.

W tych dniach 3ci konsul ob. Lebrun dał w swoim domu na honorowskiey ulicy ucztę dla lorda Witworta, na którey ſię 2gi konsul Cambaceres, lordowi Gordon, tudzież wielu Anglikow i osób dyplomatycznych znaydowało.

W St. Jean Soleymieux w departamencie Ligiery sprawiono pogrzeb dla jen. Richpansa zmarłego na Gwadelupie, iako w mieyscu iego urodzenia.

Za naſtąpieniem zimnieyszey pory uſtały choroby w północney Ameryce.

Sprawy handlowe i wexlowe są u nas tak rzadkie, iż nawet ciężko ieſt oznaczyc bieg wexlow.

Ob. Schimmelpenning odbiera od angielskich urzędnikow ſtanu dowody znakomitego szacunku. Lord Pelham dawał dla niego nie dawno ucztę.

Oſtatnia burza zwaliła ſtary zamek przy Vire, który w wieku XI. zbudowali Anglicy, a który potem na twierdzę, klasztor, i t. d. był obrocony.

Na mocy kosularnego wyroku każde miaſto więcey niż 4000 obywateli maiące, i poſiadaiące rogatki ma po 5 od 100 z tego przychodu do skarbu narodowego płacic, aby ſtąd można było żołnierzom dawac po 4 uncye pszennego chleba codziennie do ich zupy.

Z Medyolanu d. 18. *Grudnia.*

Prefekt departamentu Olona wydał rozrządzenie podług którego, ſtosownie do żądania jenerała kommenderuiącego Murat, każdy Francuz przybywaiący do Medyolanu, a nie należący do woyska powinien będzie ſtawić ſię u głownego sztabu, aby był od niego upoważniony do żądania karty bespieczenſtwa od władzy cywilney.

Dowiaduiemy ſię z Parmy, że woyska zmarłego Xcia odebrały rozkaz udania ſię do Toskanii, i że na d. 11 iuż pierwsza kolomna tego woyska ruszyła.

Eskadra batawska pod dowodztwem admirała de Winter d. 9 zawinęła do portu Liworneńskiego powracaiąc z Kagliari w Sardynii.

Z Genui smutne odbieramy donieſienia o spuſtoszeniach przez wielki wylew rzeki Ponent sprawionych. W Willguardia w okręgu Oneglia pomiędzy innemi, znaczna część ziemi oderwała ſię od sąsiedzkiey gory i cały prawie ten okrąg pochłonęła.

Z Bruxelli d. 20. *Grudnia.*

Wczoray odebrano tu listy z Paryża z pewnego źródła, które w sposobie zapewniaiącym donoszą, że podroż pierwszego konsula do departamentow, bywszey Belgii w krotce przedsięwzięta będzie. Wiadomość ta nayżywszą w naszym mieście sprawiła radość i od tego momentu celem wszystkich rozmow są uroczystości maiące się odprawić na uczczenie uspokoiciela Europy. Z drugiey strony dowiaduiemy się iż w Antwerpii zatrudniaią się iuż potrzebnemi rozrządzeniami dla przyięcia w godnym sposobie tego, ktoremu tamteysza okolica winna wolność Skaldy.

Dowiaduiemy się z Kale, iż ieżeli podobieństwom wierzyć można, ważne między Francyą i Anglią w tym momencie odprawiaią się negocyacye. Od dni 8 dodaią też doniesienia, przeieżdzaią gońcy francuzcy i angielscy z Paryża do Londynu i na przemian tak często iak w czasie nayczynnieyszych negocyacyy Amienskich zaledwo to widzieć można było.

Z Petersburga d. 14. *Grudnia.*

Podług ugody zawartey z Papieżem nasz dwor tylko podtym warunkiem przyymie legata a latere, kardynała Arezzo, ażeby się zrzekł praw iuryzdykcyynych względem katolikow w Rossyi będących, tudzież wszelkich funkcyy apostolskich, i tylko za posła pierwszego rzędu uważany będzie.

Nowy poseł portugalski kawaler Aranjo iuż tu przybył.

Onegday nowy teatr był otworzony przez francuzką komedyą i balet Medea i Jazon. Cała familia Imperatorska tam się znaydowała, a teatr tak był zapełniony iż wiele ludzi do domow powracać musiało. Przed kilką dniami niemieccy aktorowie dali widowisko dla familii Imperatorskiey w Eremitażu, i wystawili machinę w szachy graiącą.

Z Frankfurtu d. 20. *Grudnia.*

Woyska Wirtembergskie użyte do zaięcia kraiow na wynadgrodzenie swemu Xiążęciu przeznaczonych, po obięciu w nich possessyi cywilney, po większey części na dawne stanowiska powrociło.

Rząd helwecki kazał zaiąć w possessyą biskupstwa Koiru imieniem Rzpltey. Garnizon tego miasta składa się z iednego batalionu 30tey półbrygady z Włoch; utrzymywanie tego korpusu kosztuie na miesiąc 23000 zł. summa ta miała bydź tylko dostarczona przez osoby, należące do ostatniey insurrekcyi; lecz wszystkie prawie miasta oświadczyły: iż się do składki przykładać będą. — D. 22 Listopada dało się w Koirze uczuć dość mocne trzęsienie ziemi.

Elektor Trewirski ma dostawać iako biskup Auzsburgski od Elektora Bawarskiego 50,000 zł. na miesiac, tudzież drzewo, zboże &c. Kapituła Auzsburga, iest zniesiona.

Rząd bawarski zabronił emigrantom szwaycarskim mieszkać w kraiach Elektora. — Dla uorganizowania kraiow Elektora bawarskiego w Szwabii, wyznaczony iest kommissoryat jeneralny do Ulmu. To ostatnie miasto wysłało deputacyą do Munich. Będący w nim werbunek woyska dla Cesarza na początku Grudnia oddalił się.

Z Aszafenburga d. 29. *Grudnia.*

Po iutrze nasz Elektor z niewielkim dworem do Ratysbony wyieżdza. Wczasie iego niebytności będzie rządy kraiowe trzymał hrabia Erthal. Przed wyiazdem Elektora byli tu: Xiążę następca Leiningen, Xiążę Löwenstein Wertheim, hrabiowie Salm Reifersheid Westfalen &c.

Już Nassau Weilburg zaiął okolice Ehrenbreitsteynu; urzędnicy kraiowi zostali rozpuszczeni, a kanclez Eschermann wszedł w służbę Weilburską.

Xiążęta i hrabiowie otrzymuiący części monasterskiego maią wysłać pełnomocnikow do Monasteru dla przeięcia i podzielenia między siebie długow kraiowych.

Xiąże Esterhazy iadący Paryża przybył d. 22 do Strażburga.

Z Gothenburga d. 22. Grudnia.

D. 20 t. m. o godzinie 2½ zrana zaiął się ogień w domu iednego kuśmierza na ulicy kościelney. Pomimo wszelakich zabiegow niemożna było wstrzymać szerzącego się ognia, dla ciasności ulic i drewnianych pomieszkań. Wkrotce spłonęła część miasta, leżąca między ulicami południową, wschodnią i zachodnią i dopiero po spłonieniu katedry, domu biskupiego &c. o godzinie 10 w nocy ogień ustał.

Z Barcelony d. 10. Listopada.

Przed wyiazdem z tąd onegday do Walencyi, familii naszego Monarchy z Królestwem Jchmość Etruryi przy wystrzale z armat z wałow, okrętow w porcie i przy paradzie całego garnizonu, mieliśmy tu wprzody ieszcze to iest dnia 5 wcale dotychczas nie widzianą zabawę, puszczenie balonu. Kapitan Wincenty Lunardi, odprawił podroż tę w przytomności dworu i bardzo licznie zgromadzonego ludu. Gdy wiatr zmienił swoią dyrekcyią, balon 200 krokow na morze popędzony został, kosz pod niem był z korku i szczęściem balon upadł na piasek, i P. Lunardi batem na ląd powrocił.

Między wielu danemi tu rozrywkami, była i ta. Na przeciw pałacu krolewskiego wystawiona była góra Parnasu, wawrzynem i rożnem krzewiem obrosła. Na Parnasie był Apollo z 9 muzami, które śpiewaniem i muzyką dawały poznać swoią radość z przyiazdu krolewskiego, cały Parnas był wspaniale oświecony, a faierwerk zabawę ukończył. Na pamiątkę bytności krolewskiey, kupcy tuteysi wystawią kolumnę porządku doryckiego z 5 marmurowemi obrazami wyobrażaiącemi wiek złoty, pokoy, małżeństwo &c. Krolestwo Jchmc wyiechawszy z tąd, kaplicę Nayśw: Panny w Montferrate odwiedzili.

Z Sztokolmu d. 14. Grudnia.

Poseł nasz do Petersburga, baron Bonde, wsiadł dziś na tenże statek królewski, na którym ambassador baron Stedingk z Abbo przypłynął. Uda się morzem w towarzystwie wice admirała Stedingk, aż do Finlandyi, a z tamtąd lądem na mieysce swego przeznaczenia.

Baron Oxenstierna, minister nasz przy dworze duńskim, bawiący się teraz za pozwoleniem rządu w Szwecyi, otrzymał pozwolenie zostać tu ieszcze 4 miesiące.

Xiążę Gloucester obiadował wczoray u naszego Monarchy w zamku Haga, dziś wieczorem będzie na świetnem balu, danem przez hr. Brade, na który pierwsze dworu osoby i ministrowie zagraniczni są zaproszeni. —Właściciele akcyow dzierżawy cła, wczoray swoich pełnomocnikow wybrali.

Gdy pokoy z rządem w Trypolis przywrocony został, eskadra nasza z morza środziemnego powroci do Szwecyi, wyiąwszy fregatę Camilla, na którey kontra admirał Cedeström na powrot do Trypolu ma się udać. Fregata Sprengporten dnia 6 z Mallagi do Gothenburga powrociła.

Z Madrytu d. 23. Listopada.

Do Kadyxu przypłynął okręt z Lima maiący w gotowiznie 876,727 piastrow, dla rządu, a 750,000 dla prywatnych osob. — Dzisieysza gazeta dworska donosi o 46tym wykupieniu papierow Vales.— Krolestwo Jchmość przeiechali iuż przez Villafranca, Tarragona &c. i zabawiwszy się w Valencia, nie zadługo tu przybydź maią.

DODATEK

DO Nru. 4.

GAZETY KRAKOWSKIEY

We Srodę Dnia 12 Stycznia 1803.

Dalszy ciąg o rozmaitości ludzi.

Mogołowie i inne ludy na wybrzeżu indyyskim podobni są dużo kibicią i rysami twarzy do Europeyczykow, ale różnią się kolorem. Mogołowie mężczyzni i kobiety są oliwkowaci; kobiety maią długie nogi, a krótkie kadłuby. Tawernier twierdzi, iż kobiety mogolskie za Lahorem i królestwem Kaszemiru nie maią na żadney części ciała włosów, a mężczyznom mało co zarastaią brody. Mówią, iż w królestwie Dekanu żenią dzieci bardzo młodo, chłopcow w 10, dziewczyny 8 roku, i często się trafia, że w tym wieku wydaią dzieci; lecz takowe kobiety nie rodzą potem tylko do 36 lat. Niektóre kobiety każą sobie skórę ciała kraiać w kwiaty, i tę napuszczaią różnego koloru sokami, tak iż całe ich ciało wygląda iak materya w kwiaty.

Bengalowie są żołcieysi, iak Mogołowie; utrzymuią, że ich kobiety są ze wszystkich Indyanek naylubieżnieysze. W Bengalu prowadzą wielki handel niewolnikami oboiey płci; robią tam także eunuków i rzezańcow.

Mieszkańcy brzegow Koromandel i Malabaru są bardzo czarni. Zwyczaie rożnych tych ludow Indyyskich są osobliwsze i dziwaczne. Banianowie nie iedzą nic żyiącego; boią się zabiiać naymnieyszego robaczka nawet tych co im szkodzą.

Mieszkańcy Kalkuty są oliwkowaci. Znayduią się pomiędzy niemi takie familie, które maią tak gróbe nogi iak całe ciało innego człowieka, a skóra na nich tak gruba i twarda iak brodawka; mimo to nie są bardzo mocnemi. Ten gatunek ludzi z grubemi nogami naybardziey się rozmnożył w Kalkucie; znayduie się i gdzieindziey, a nadewszystko w Ceylanie, iednak nie w takiey ilości.

Mieszkańcy Ceylanu nie są tak czarni iak Malabaru. Znayduią się także na tey wyspie dzicy ludzie, których nazywaią *Bedas*; są biali iak Europeyczykowie, żyią w naygęstszych lasach, tak, iż ciężko ich wyśledzić. Jest podobieństwo, że ci Bedowie, rownie iak Szakrelasowie w Jawie, mogą bydź z rodzaiu Europeyczykow, gdyż łatwo mogło się żdarzyć, że kilku męszczyzn i kobiet europeyskich porzuconemi zostali na tych wyspach, lub tam po rozbiciu okrętu się schronili, a boiąc się kraiowcow, chowali się rownie iak następcy w nayskrytszych zakątkach, i tam prowadzili dzikie życie, które może także mieć swoie słodycze, gdy się kto do niego przyzwyczai.

Maldiwowie są kształtni i urodziwi; nie wielka miedzy niemi i Europeyczykami zachodzi rożnica, wyiąwszy tylko, że są rownie iak i kobiety oliwkowego koloru; ale że to iest lud zmieszany z wszystkich narodow, zaczem można tam i białe widzieć kobiety. Maldiwowierki są nadzwyczay zbytkuiące: ustawicznie żuią *Betel* (ziele korzenne) i wiele do stołow używaią przypraw.

Goa, naywiększa osada Portugalczykow w Indyach, iest kraiem, gdzie dawniey naywięcey przedawano niewolnikow: można tam było kupić dziewczęta i kobiety z wszystkich krałow Indyyskich; te niewolnice umiały po większey części grać na instrumentach, szyć

i wyszywać doskonałe. Znaydowały ſię tam białe, oliwkowe, śniade i innych kolorow; Indyanie naybardziey lubią czarne dziewczęta Kafreyskie z Mozambiki. Tu należy wspomnieć, że pot wszyſtkich tych Indyyskich ludow oboiey płci nie ieſt tak odrażaiącym, iak naprzykład Murzynow afrykańskich, ktérego nawet znieść ciężko. Kobiety Indyyskie lubią bardzo białych Europeyczykow i przenoszą ich nad białych Indyanow.

Persowie są sąſiadami Mogolow, iakoż mieszkancy wielu prowincyy Perskich nie wiele ſię rożnią od Indyanow, nadewszyſtko w południowych prowincyach; lecz w rescie królestwa krew perska dużo ſię teraz poprawiła przez zmieszanie z krwią Georgianow i Cyrkasow. W tych dwoch prowincyach wydaie natura naypięknieyszych ludzi, i prawie wszyscy znacznieysi Persowie pochodzą z matek Georgianek i Cyrkasek. A iako ta mieszanina trwa iuż od wielu lat, zaczem płci obie znacznie zpiękniały; Persanki są teraz piękne i kształtne, chociaż nie w tym ſtopniu iak Georgianki. Bez tego zmieszania Perscy magnaci byliby nayszpetnieysi ludzie, ponieważ pochodzą z Tatarow, którzy są szpetni i nie kształtni.

W Persyi widzieć można bardzo wiele pięknych kobiet, które kupcy ze wszystkich stron przywożą. Białe pochodzą od granic Roſſyi, z Cyrkasow, Georgii, i od granic wielkiey Tartaryi; śniade z kraiow W. Mogoła, z krolestwa Golkondy i Wisaporu; czarne z nadbrzeża Melindy i czerwonego morza.

Ludy Persyi, Turcyi, Arabii, Egiptu i całey Barbaryi, mogą bydź uważane iako ieden narod, który za czasow Mahometa i iego następcow nadzwyczay się rozszerzył, wiele ziemi podbił i zmieszał się z ludami podbitych kraiow. Xiężniczki i damy Arabskie, iako nie wystawione na skwar słońca, są bardzo białe, piękne i kształtne; proste kobiety są czarniawe i śniade, maluią sobie nawet ciało.

Egipcyanie, lubo sąsiady Arabow i podlegli także tureckiemu panowaniu, maią wszelako inne zwyczaie. Naprzykład we wszystkich miastach i wsiach wzdłuż Nilu znayduią się dziewczęta przeznaczone dla ukontentowania podróżnych bez żadney nadgrody. Bogaci umieraiąc maią za obowiązek pobożności zakładać domy gościnne, osadzaiąc w nich dziewczęta kupione w tym pobożnym celu. Egipcyanki są czarniawe, oczy iednak maią żywe; mężczyzni są oliwkowaci.

Czytaiąc historyą ludow Afrykańskich dowiaduiemy się nie bez zadziwienia, że mieszkańcy gór barbaryyskich są biali, a nadmorscy i równin śniadzi i czarniawi. Małe to wzniesienie nad powierzchnią ziemi, czyni taki sam skutek, iak kilka stopni długości geograficzney.

Wszyſtkie ludy mieszkaiące między 20, 30 i 35 ſtopniem długości północney ſtarego świata, nie bardzo się iedne od drugich różnią, chyba że się zmieszały z bardziey północnemi. Wszyſtkie są prawie czarniawe i śniade, ale dosyć piękne i kształtne. Zyiące zaś w umiarkowańszey strefie, iak n. p. mieszkańcy północnych prowincyy Mogolskich i Perskich, Ormianie, Turcy, Georgiianie, Mingrelowie, Cyrkasi, Grecy i wszyſtkie Europeyskie ludy, są naypięknieyszymi, naybielszymi i naykształtnieyszymi ludźmi w świecie.

(Reszta potem.)

CENA ZBOZ

Na targu w Krakowie d. 11. *Stycznia* 1803.

Korzec Pszenicy	zł. pol.	23	do	30.
— Żyta	—	20	—	23½.
— Jęczmienia	—	15	—	16.
— Owsa	—	13	—	14.
— Groch	—	20	—	24.
— Kaſzy iaglaney	—	38	—	44.

W Wiedniu d. 31. *Grudnia.*

Meca wynoſząca 15 naſzych garcy:

— Pſzenicy	zł. pol.	20	do	28.
— Żyta	—	20	—	23.
— Jęczmienia	—	17	—	19.
— Owsa	—	13	—	14.

W Brynie d. 30. *Grudnia.*

Meca Pſzenicy	zł. pol.	22	do	23.
— Zyta	—	17	—	19.
— Jęczmienia	—	13	—	15.
— Owsa	—	9	—	11.
— Prosa	—	20	—	22.

W Gdańsku d. 24. *Grudnia.*

Szefel czyli pół korca naſzego w monecie pruskiey:

— Pſzenica	zł. pol.	12	do	16½.
— Żyto	—	10	—	11½.
— Jęczmień	—	5½	—	7.
— Owies	—	5	—	6.

DONIESIENIA.

Właściciele domu pod Nrem 242 na przedmieściu Wesoła zwanym podaią do wiadomości, iż tenże wraz z przyległościami i ogrodem od d. 15 Marca r. b. iest do naięcia; ktoby więc życzył sobie go naiąć niech się zgłosi dla powzięcia dalszey wiadomości o cenie dzierżawy i iey kondycyach w aptece pod koroną w rynku w kamieniecy pod Nrem. 339, także pod tymże Nrem znayduie się kocz półkryty do pozbycia.

Magistrat Miasta C. Krol Stołecznego Krakowa, ninieyszym, obwieszczeniem wiadomo czyni, iż dwa sklępy w Sukiennicach pod Nrem 2 i 6 stoiące sukcessorow Kubeckich własne na żądanie ich opiekunow dnia 20 Stycznia 1803 roku o godzinie 3 po południu tu w sądzie przez publiczną licytacyą więcey daiącemu sprzedawane będą. Ochotę przeto kupienie maiący niechay się na wyżey oznaczonym czasie i mieyscu znayduią. Wierzyciele zaś prawo zastawu nań maiący napominaią się ażeby nieoczekuiąc osobnych w tey mierze przypozwow podczas licytacyi praw swoich pilnowali inaczey ktoby się podczas teyże niezgłosił żaden więcey wzgląd co do podziału szacunku sprzedarzy na niego miany nie będzie.

Drdacki.
Gollmayer.
Krzyżanowski.
Pohlberg.

Z Rady Magistratu C. K. Miasta Stołecz: Krakowa.
Dnia 3 Grudnia 1802.
Kozłowski, sekretarz.

Magistrat Miasta C. Krol. Stołecznego Krakowa, ninieyszym obwieszczeniem podaie do wiadomosci, iż kamienica niegdy ś. p. Pana Marcina Krzyżanowskiego pod Nrem 37 na Grodzkiey ulicy leżąca zł. ryn 3309 kr. 45 oszacowana na żądanie prawych dziedzicow dnia 20 Stycznia 1803 roku o godzinie 3 po południu tu w sądzie przez publiczną licytacyą za gotowe pieniądze sprzedawana będzie.

Ochotę przeto kupić ią maiącym wiadomo czyni się, ażeby na wyznaczonym mieyscu i czasie przytomni byli. Wierzyciele zaś prawo zastawu nań maiący napominaią się ażeby nieoczekuiąc osobnych w tey mierze przywołań praw swoich podczas licytacyi pilnowali, inaczey ktoby się podczas teyże niezgłosił, lub prawa swoie niewyszczegolnił, żaden więcey na niego wzgląd co do podziału szacunku sprzedarzy miany nie będzie.

Drdacki.
Gollmayer.
W. Lichocki.
T. Pohlberg.

Z Rady Magistratu C. K. Miasta Stołecznego Krakowa.
Dnia 17 Grudnia 1802 roku.
Kozłowski.

Magistrat Miasta Stołecznego Krakowa wszystkich uwiadomia, i wiadomo czyni, iż na żądanie prawem zwyciężaiacego Kazimierza Kowalskiego w drodze exekucyi z powodu wygraney od Walentego Zielińskiego summy 813 zł. pol. 13 gro. z prowizyą i wydatkami prawnemi kamienica Walentego i Agneszki Zielińskich małżonkow tu w Krakowie na ulicy Floryańskiey pod Nrem 503 leżąca, sądownie zł. ryn. 5897 kr. 32 oszacowana przez publiczną licytacyą tu w sądzie dnia 27 Stycznia roku 1803 o godzinie 3 po południu sprzedana będzie.

Wszyscy więc ochotę kupić ią maiący uwiadomiaią, aby w mieyscu i czasie wyżey wyznaczonym stawili się, którzy także warunki sprzedania tey kamienicy w tuteyszey registraturze widzieć mogą.

W reszcie wszyscy wierzyciele prawo zastawu maiący, napominaią się, ażeby nie oczekuiąc szczególnych powołań w wyznaczonym owym terminie swoich praw pilnowali, inaczey ani przeciwko kupicielowi albo nabywcy tego dobra, ani do samego onegoż dobra pra-

wo iakowe mieć będą, lecz swego zadosyć uczynienia z szacunku przedarzy, lub też innego maiątku dłużnika poszukiwać będą musieli.

Drdacki.
Gollmayer.
W. Lichocki.
Hirsckberg.

Z Rady Magistratu C. K. Stołecznego Miasta Krak.
Dan w Krakowie dnia 29 8bra 1802.
Phul.

C. K. Sądy Szlacheckie Krakowskie Galicyi Zachodniey oznaymuią tym Edyktem Panu Klemensowi Berneaux: że Pan Jan Malczewski u sądow tych — o złożenie przez Józefa Sołtyka Rachunku z prowentow dóbr Chotcza Gorna i dolna Gniazdkow i Krępka Chotecka pobieranych — żałobę na nich podał, i o pomoc sądu, ile sprawiedliwość wymaga, prosił.

Gdy zaś sądy te nie maiąc wiadomości, gdzie P. obżałowany zostaie, lub czy w cale w C. K. państwach dziedzicznych znayduie się, onemuż adwokata tuteyszego P. Telesfora Billewicza, z iego szkodą i iego kosztem zastępcą postanowiły, z którym proces ten stosownie do przepisu ustawy sądowey na C. K. państwa dziedziczne wydaney rozpocznie się, i ukończony będzie; on przeto Edyktem ninieyszym tym końcem upomina się, ażeby w przeciągu 90 dni w C. K. sądach tuteyszych sam stanął, albo jeżeli iakie ma prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wcześnie przesłał, albo nakoniec innego sobie patrona obrał, tego sądom tuteyszym wymienił, i podług przepisu tych środków prawa używał, które do swey obrony za nayskutecznieysze osądzi; gdyż w przeciwnym razie wszelką niedogodność z zaniedbania wyniknąć mogącą samby sobie podług opiewu C. K. praw przypisać był winien.

Jozef de Nikorowicz.
W. Roskoschny.
Chrastiański.

Z Rady C. K. Sądów Szlacheckich Krakowskich Galicyi Zachodniey.
W Krakowie dnia 13. Listopada 1802.
Sterneck

C. K. sądy szlacheckie Krakowskie Galicyi Zachodniey oznaymuią tym Edyktem Panu Stanisławowi hrabi Tarnowskiemu dóbr Gumienice, Skrzelczyce i Komorki w cyrkule Kieleckim leżących dziedzicowi: że Pan Leon Kochanowski dóbr Pierzchnianka, Szczeczno, Uliny i Trzemeszna w tymże cyrkule leżących dziedzic u sądow tych — o rozgraniczenie dóbr wyżey wymienionych — żałbę na niego podał, i o pomoc sądu, ile sprawiedliwość wymaga, prosił.

Gdy zaś sądy te nie maiąc wiadomości gdzie obżałowany zostaie, lub czy w cale w C. K. państwach dziedzicznych znayduie się, onemuż P. Stanisławowi hrabi Tarnowskiemu adwokata tuteyszego P. Lewickiego z iego szkodą i iegokosztem zastępcą postanowiły, z którym proces ten stosownie do przepisu ustawy sądowey na C. Kr. państwa dziedziczne wydaney rozpocznie się i ukończony będzie; on przeto Edyktem ninieyszym tym końcem upomina się, ażeby dnia 26 Lutego 1803 o godzinie 9 zrana w C. K. sądach tuteyszych sam stanął, albo ieżeli iakie ma prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wcześnie przesłał, albo nakoniec innego sobie patrona obrał, tego sądom tuteyszym wymienił, i podług przepisu tych srzódków prawa używał, które do swey obrony za nayskutecznieysze osądzi, gdyż w przeciwnym razie wszelką niedogodność z zaniedbania wyniknąć mogącą samby sobie, podług opiewu C. K. praw przypisać był winien.

Jozef de Nikorowicz.
W. Roskoschny.
Karol de Reinheim.

Z Rady C. K. Sądów Szlacheckich Galicyi Zachodniey.
W Krakowie d. 10. Listopada 1802.
Sterneck.